

XXV. KGYTK 2026

Magasból ugrás helyett rámpahasználat – egy tacszó viselkedésének vizsgálata

1

Készítette:	Kisfalvi Dávid, 6/b osztályos tanuló
Iskola neve:	Budaörsi Herman Ottó Általános Iskola
Iskola postacíme:	2040 Budaörs, Ifjúság utca 6.
Felkészítő tanár neve:	Palkó Katalin
A pályamunka kategóriája:	Ismeretterjesztő
A pályamunka szekciója:	Természettudomány

¹ Saját fotó

Tartalomjegyzék

1. A téma bemutatása	3
2. Elméleti háttér	3
2.1. A kutyák kötődése az emberhez.....	3
2.2. A tascsó, mint fajta	4
2.3. Miért veszélyes a magasból történő ugrás tascsóknál?	5
3. Kutatási kérdés és hipotézisek	6
3.1. Kutatási kérdés	6
3.2. Hipotézisek	6
4. Módszer.....	6
4.1. A megfigyelés körülményei.....	6
4.2. A megfigyelési helyzetek.....	6
4.3. Rögzített viselkedési elemek.....	7
4.4. A rámpa tanításának módja.....	7
5. Eredmények.....	8
5.1. A rámpahasználat alakulása.....	8
5.2. A jutalmazás szerepe	9
6. Értelmezés.....	9
7. Következtetés.....	10
8. Reflexió.....	11
9. Felhasznált irodalom	12

1. A téma bemutatása

A pályamunkám témája egy Süti nevű keverék házi tascó megfigyelése, különösen a gazdájához való kötődésének és mozgásának vizsgálata. A témát azért választottam, mert rendszeresen találkozom vele, és érdekes kísérletnek találtam, hogy megtanítsuk őt egy speciálisan kutyáknak fejlesztett lépcső használatára.

Süti három éve került a gazdájához, a nagymamámhoz, mentett kutyaként egy menhelyről. Korábbi gazdája elhagyta, ezért erősen kötődik jelenlegi gazdájához, és láthatóan nyugtalanabb, amikor a gazdi elhagyja a házat.

Amikor a gazdi elmegy, Süti rendszerint felmegy az ablakpárkányra, és onnan figyeli a környezetet. A gazdi hazatérésekor izgatottá válik, és gyakran magasról leugrik az ablakpárkányról, majd örömeiben körbeugrálja a helyiséget. Az ablakpárkány körülbelül egy méter magasan helyezkedik el, ami egy alacsony testű, hosszú gerincű kutya számára jelentős terhelést jelenthet.

A tascók testfelépítése és gerincük hosszúsága miatt a rendszeres magasból történő ugrás egészségügyi kockázatot jelenthet. Ennek csökkentése érdekében rámpát helyeztünk el az ablakpárkány mellett, amelynek célja a biztonságosabb le- és feljutás biztosítása volt.

Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy a rámpa bevezetése és jutalmazásos tanítása hogyan befolyásolta Süti mozgását, különösen a gazdi távolléte és érkezése során

2. Elméleti háttér

2.1. A kutyák kötődése az emberhez

A kutyák az egyik legrégebben házasított állatok közé tartoznak, és szoros kapcsolatot alakítanak ki az emberrel. Szociális lények, amelyek számára fontos az ember közelsége és jelenléte, és képesek erős kötődést kialakítani gazdájukkal. A gazdi jelenléte biztonságérzetet adhat számukra, míg a távollét viselkedésváltozást idézhet elő.

A gazdi távozásakor gyakran megfigyelhető fokozott figyelés vagy nyugtalanság, míg hazatéréskor hirtelen aktivitás és izgatott mozgás jelentkezhet. Ezek a viselkedésformák a kötődés jeleinek tekinthetők, és megfigyelhető cselekvésekben jelennek meg.

Süti esetében is hasonló viselkedés figyelhető meg. Amikor a gazdi elmegy, rendszeresen felmegy az ablakpárkányra, és onnan figyeli a környezetet. Amikor a gazdi hazatér, izgatott mozgást mutat, majd magáról leugrik az ablakpárkányról. Ez a viselkedés összhangban van azzal, hogy a kutyák erősen kötődnek gazdájukhoz.

Csányi Vilmos Jeromos a barátom című könyvében az alábbi tudományos háttérrel írta le a kutya emberhez való kötődéséről általánosságban. 133-150 ezer évvel ezelőtt háziasították a kutya őseit, a farkast. A kutya számára fontos volt az ember közelsége, egész nap lankadatlan figyelemmel kísérte az ember tevékenységét és nem általában az emberekhez, hanem egy kifejezett emberhez, a gazdájához kötődött. Ez nagyon hasonlít a gyermek-anyja kötődéshez. Egy kiskutya, vagy akár egy felnőtt kutya is valósággal beleszeret a gazdájába és minden figyelmét rá irányítja.

Ez a leírás segít megérteni, hogy Süti miért mutat nyugtalanságot és fokozott figyelmet, amikor a gazdája elhagyja a házat.

2.2. A tacskó, mint fajta

A tacskót eredetileg Németországból származik, és borzvadász kutyának tenyésztették. A föld alatti járatokban dolgozva gyakran nem látta és nem hallotta a gazdáját, ezért önálló döntéseket kellett hoznia. Ez az önállóság ma is jellemző lehet a fajtára.

A tacskók általában kevésbé reagálnak pusztán parancsokra, viszont jutalmazással jól motiválhatók. Ez a tulajdonság a rámpa tanításánál is megfigyelhető volt. A tanítás kezdetén Süti nem használta önállóan a rámpát, azonban jutalomfalat segítségével fokozatosan megtanulta annak használatát.

A megfigyelések alapján lefelé haladáskor gyorsabban alakult ki a rámpahasználat, míg felfelé még segítségre volt szükség. Feltételezhető, hogy lefelé azért volt könnyebb az új viselkedés elfogadása, mert a rámpa ugyanarra a helyre került, ahol korábban leugrott. A megszokott mozgásútvonal megtartása megkönnyíthette az új rendszerhez való alkalmazkodást.

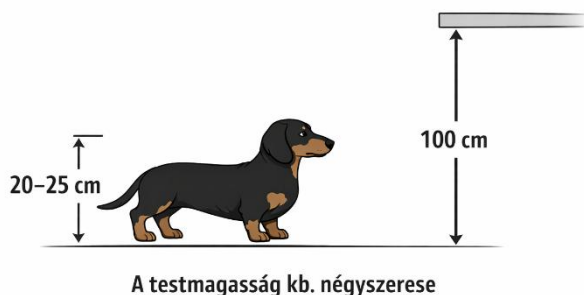
2.3. Miért veszélyes a magasból történő ugrás tacsókóknál?

A tacsókók hosszú gerinccel és rövid lábakkal rendelkeznek. Marmagasságuk általában körülbelül 20–25 centiméter. Ez a testfelépítés aránytalan terhelést jelenthet a gerinc számára, különösen magasból történő ugrás esetén.

A tacsókó fajtánál az egyik leggyakoribb betegség a porckorongsérv, amit tacsókóbénulásnak is hívnak, mivel a kórformát ennél a kutyaajtánál figyelték meg a legtöbbször. Ezt a magasból történő leugrás és a lépcsőzés okozhatja, a genetikai hajlamosító tényezőkön túl. A kutyák alapvetően sík terepen mozognak, de amióta az emberrel együtt a lakásban élnek, gyakoribbá vált a bútorokra történő fel- és legugrálás.

Az ugrásnál a terhelés miatt a porckorong kiugrik a helyéről, ezzel megnyomja a gerincvelőt és az idegeket, ami komoly fájdalmakat és egy idő után bénulást okoz a kutyáknál.

A megfigyelés során az ablakpárkány magassága körülbelül 1 méter volt. Ez azt jelenti, hogy a kutya a saját testmagasságának nagyjából négyszeres–ötszörös magasságából ugrott le. Minél nagyobb a magasság, annál nagyobb a földet éréskor fellépő erőhatás. Ez az erő a lábakon keresztül a gerincbe is átkergetedik.²

Egy alacsony testű kutya esetében az ilyen arányú esés jelentős terhelést jelenthet. Emellett a rövidebb lábak kisebb mértékben képesek tompítani a becsapódást, így a gerinc nagyobb igénybevételnek lehet kitéve. Ezért indokolt az ismétlődő magasból történő ugrások csökkentése, és biztonságosabb megoldás, például rámpa alkalmazása.

² AI által generált kép

3. Kutatási kérdés és hipotézisek

3.1. Kutatási kérdés

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy megfigyelhető-e változás Süti mozgásában a rámpa bevezetése és jutalmazással történő tanítása után, különösen a gazdi távolléte és érkezése során.

Megvizsgálom továbbá, hogy a rámpa használata csökkenti-e a magasból történő ugrások számát.

3.2. Hipotézisek

A megfigyelés megkezdése előtt az alábbi feltételezéseket fogalmaztam meg:

- a) A rámpa használatának tanítása csökkenti a magasból történő ugrások számát.
- b) A jutalmazásos módszer hatására a rámpahasználat gyakorisága idővel növekedni fog.
- c) Lefelé haladáskor gyorsabban alakul ki az önálló rámpahasználat, mint felfelé haladáskor.

4. Módszer

4.1. A megfigyelés körülményei

A megfigyelést egy lakásban tartott tacsón, Sütin végeztem. A vizsgálat természetes, mindennapi környezetében, a nagymamám házában történt, nem mesterséges körülmények között. A cél az volt, hogy a viselkedést a lehető legkevésbé befolyásoljam.

A megfigyelést február eleje óta végzem, és eddig összesen 10 alkalommal rögzítettem részletesen a viselkedést.

4.2. A megfigyelési helyzetek

Két visszatérő helyzetet vizsgáltam:

- amikor a gazdi elhagyta a lakást,
- amikor a gazdi hazatért.

Ezek a helyzetek rendszeresen előfordulnak, ezért alkalmasak voltak a viselkedés összehasonlítására.

4.3. Rögzített viselkedési elemek

Minden megfigyelési alkalom során az alábbi viselkedéseket jegyeztem fel:

- Felment-e az ablakpárkányra
- Leugrott-e az ablakpárkányról
- Használta-e a rámpát lefelé
- Használta-e a rámpát felfelé
- Szükség volt-e jutalomfalatra
- Megszakította-e a rámpán való haladást

A megfigyeléseket jegyzet formájában rögzítettem.

4.4. A rámpa tanításának módja

A megfigyelések többsége a gazdi távozását követően kezdődött. Amikor a gazdi elhagyta a házat, Süti rendszerint azonnal az ablakpárkányhoz ment, így a megfigyelési helyzet természetes módon alakult ki.

Az első alkalom során megfigyeltem, hogy segítség nélkül milyen útvonalat választ. Ezt követően néhány alkalommal jutalomfalattal segítettem a rámpa használatát. A jutalomfalatot a kezemben tartva mutattam az irányt, ezzel ösztönözve a rámpán való haladást.

Amikor már magabiztosabban követte a jutalomfalatot, fokozatosan csökkentettem a segítséget. Először a jutalomfalatot hagytam el, és csak a kézmozdulattal jeleztem az irányt. A későbbiekben azt figyeltem meg, hogy képes-e önállóan, segítség nélkül használni a rámpát.

Egy-egy tanítási alkalom rövid ideig tartott, de elegendő volt ahhoz, hogy a kutya fokozatosan megszokja az új mozgásformát.

3

5. Eredmények

5.1. A rámpahasználat alakulása

A 10 megfigyelési alkalom során a felfelé és lefelé történő mozgást külön vizsgáltam.

Felfelé haladás (ablakpárkányra)

A 10 alkalomból:

- 2 esetben Süti a rámpát használta,
- 8 esetben a korábbi útvonalat választotta (kanapéra ugrott, majd onnan az ablakpárkányra).

Az utolsó két megfigyelési alkalom során azonban Süti már önállóan használta a rámpát felfelé is.

Lefelé haladás (ablakpárkányról)

A 10 alkalomból:

- 5 esetben Süti leugrott az ablakpárkányról,
- 5 esetben a rámpát használta.

A lefelé történő rámpahasználat az utolsó megfigyelési alkalmak során gyakoribbá vált.

³ Saját fotók

Az alábbi táblázat összegzi a megfigyelések adatait:

Megfigyelés sorszáma	Felfelé haladás	Lefelé haladás	Jutalom szükséges volt?
1.	ugrás	ugrás	igen
2.	ugrás	ugrás	igen
3.	ugrás	rámpa	igen
4.	ugrás	ugrás	igen
5.	ugrás	rámpa	igen
6.	ugrás	rámpa	részben
7.	ugrás	ugrás	részben
8.	ugrás	rámpa	nem
9.	rámpa	rámpa	nem
10.	rámpa	rámpa	nem

5.2. A jutalmazás szerepe

A kezdeti alkalmak során Süti nem használta önállóan a rámpát. Jutalomfalattal irányítva azonban végig haladt rajta.

A későbbi megfigyelések során lefelé már jutalom nélkül is használta a rámpát, míg felfelé a segítség fokozatosan csökkent, és az utolsó alkalmak során önálló használat is megfigyelhető volt.

6. Értelmezés

A megfigyelések alapján a rámpahasználat fokozatosan alakult ki. Lefelé haladáskor gyorsabban vált rendszeressé az új mozgásforma, míg felfelé lassabban jelent meg az önálló használat. Ez arra utal, hogy a két irány eltérő nehézségű lehetett a tanulási folyamat során.

Feltételezhető, hogy lefelé azért alakult ki hamarabb a rámpahasználat, mert a rámpát arra a helyre helyeztük, ahol korábban az ugrás történt. Így a megszokott mozgásútvonal nem

változott meg jelentősen, csak az ugrás módja alakult át biztonságosabb haladássá. A megszokott útvonal megtartása megkönnyíthette az új viselkedés elfogadását.

A jutalmazás szerepe is jelentősnek bizonyult. A tanítás a pozitív megerősítés elvén alapult, amely során a kívánt viselkedést jutalom követte. A kezdeti időszakban Süti nem használta önállóan a rámpát, azonban jutalomfalattal irányítva végig haladt rajta. A segítség fokozatos csökkentésével önálló rámpahasználat alakult ki. Ez összhangban van azzal, hogy a tacsók önállóbb természetűek, és jutalmazással hatékonyabban motiválhatók.

A gazdi érkezésekor megfigyelhető hirtelen mozgás és izgatottság megfelel a kutyák gazdához való erős kötődésének. A rámpa bevezetése ebben a helyzetben csökkentette a magasból történő ugrások számát, és ezáltal mérsékelhette a gerincre nehezedő terhelést.

Fontos megjegyezni, hogy a megfigyelés természetes környezetben történt, kontrollcsoport nélkül, és összesen 10 alkalomra terjedt ki. Ezért az eredmények előzetes jellegűek, és kizárólag a megfigyelt kutyára vonatkoznak.

7. Következtetés

A megfigyelések alapján a rámpa bevezetése és jutalmazással tanítása hozzájárult a magasból történő ugrások csökkenéséhez. A rámpahasználat fokozatosan alakult ki, és lefelé haladáskor vált hamarabb megszokott viselkedéssé.

A tanulási folyamat során megfigyelhető volt, hogy a pozitív megerősítés hatékony módszernek bizonyult. A kezdeti segítség fokozatos csökkentésével fokozatosan önálló rámpahasználat alakult ki.

Az utolsó megfigyelési szakasznál már teljesen egyedül, jutalomfalat nélkül hajtotta végre a rámpa használatát.

Az eredmények azt mutatják, hogy egy fontos környezeti változtatás, ami jelen esetben a rámpa elhelyezése, és a következetes, jutalmazással történő tanítás képes befolyásolni a kutya mozgásviselkedését természetes környezetében.

Szeretném hangsúlyozni, hogy a vizsgálat egyetlen kutyára és korlátozott számú megfigyelésre terjedt ki, ezért az eredmények nem általánosíthatók minden tacsckóra. Ugyanakkor a megfigyelések alapján a rámpa alkalmazása hasznos és biztonságos megoldásnak bizonyult.

8. Reflexió

A kutatás során megtapasztaltam, hogy a megfigyelés sokkal nagyobb figyelmet igényel, mint gondoltam. Nem volt mindig könnyű csak rögzíteni a viselkedést, és nem azonnal beavatkozni.

A tanítási folyamat során azt is megtapasztaltam, hogy a türelem fontos szerepet játszik. A rámpahasználat nem egyik napról a másikra alakult ki, hanem fokozatosan. A jutalmazással való tanítási módszer hatékonyabbnak bizonyult, mint a pusztá utasítás.

Nem számítottam arra, hogy a rámpahasználat ilyen rövid idő alatt kialakul, különösen lefelé irányban. Ez azt mutatta számomra, hogy a következetes, jutalmazással való tanítás eredményes lehet.

A dolgozat elkészítése során megtanultam megszerezni a megfigyeléseimet, és adatként kezelni azokat. Ez segített abban, hogy ne csak egy történetet meséljek el, hanem következtetéseket is levonjak.

9. Felhasznált irodalom

Csányi, Vilmos. (2021). *Jeromos, a barátom*. Open Books

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Tacsk%C3%B3>

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Porckorongs%C3%A9rv_\(kutya\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Porckorongs%C3%A9rv_(kutya))

<https://fidel.hu/neveles/jutalmazasos-modszerek-hatekonysaga-a-kutya-tanitasban-%F0%9F%90%95/>

<https://welovedogz.hu/elet/csanyi-vilmos-a-kutyak-szoros-gyerekek/>